

TREVALL

Revista mensual de literatura, art, ciències, etc.

REDACCIÓ: Cervantes, 10, baixos, ahont deurá
dirigir-se la correspondència literaria.

ADMINISTRACIÓ: Col·legi, 1, ahont deurá
dirigir-se la correspondència administrativa.

Idearium

* * * Tu ets, Helena, un ensomni de joia, una visió assolida en camí sonor de llum, una cansó en tarde de primavera. No venint de tu, tota paraula m'esdevé vana.

Jo t'amo quan la palidesa del teu rostre y els cercles violats dels teus ulls, que son dolcíssims y son profons, me diuen els teus sofriments benhaurats perque son renovelladors. T'amo sobre tot quan la sang puja a les teves galtes divinisan-te vitalment y el teu sí armoniós panteja, y fa bategar els teus flancs estimats el ritme de l'onada fecondanta que pressents torbada y desitjes anguniosa.

Am tu, els camins dolorosos de la vida s'em fan floridors de roses, y quan tu hi passis am la felicitat de sentir-te fructosa els aucells baixarán de llurs palaus a donar-te benvingudes, y el sol te coronará d'or. Y tu somriurás confiada, dissimulant el torment diví, sentint sobre de tu l'influència dels estels propicis que varen amparar la naixensa dels deus antics.

* * * Els homes han de tenir ideals pera fugir de la realitat, han de somniar sempre pera heure consol de la miseria present, y es creen pera l'avenir una Vida, un Amor, una Justícia y una Felicitat que no poden assolir y en l'existència possible de les quals en el fons probablement no creuen pas gaire.

* * * Dia de tardor. Hi ha tristeses en les llunyanies grises.

Els arbres han devingut lamentables sense llurs cabelleres verdes y pomposes. Un demati

de boira plora sobre la ciutat. Jo, neguitosament, demano'l sol, com Oswald el demanava, sense esperança. Y veus-aquí que'l bon sol triomfa... Tu has passat, hermosa. Y en la puresa infinita dels teus ulls negres una primavera eterna riu. Y en el teu rostre cándid, virginal, no desflorat per cap besada d'home, floreixen, espléndides, les roses rojes, les roses folles del mes de maig.

* * * Avui, Vida, te m'has revelat en ella. Les seves paraules suaus, rublertes d'emoció, m'han fet adonar de que fins avui he perdut miserablement el temps llegint y escriguent. A la vida hi ha quelcòm més qu'aquells llibres negres del Doctor Bog. Y es el teu somriure qu' ha fet neixe un esperit diví dintre meu, y son els teus ulls apassionats, qu'esguarden francament les coses, y son els teus llabis carnosos que tenen encisos rojos, y es el teu ventre sagrat que será més bell que mai al deformar-se, y es la teva cabellera de llum am que una nit, devant l'espós que desfará relligiosament la teva túnica, envolcallarás pudorosament la perfumada blancor del teu cos que bategará amb honesta voluptuositat sobre'l llit d'amor ple de roses y d'un bon silenci protector de nupcials petons.

Tot es va, fora tu. Y els llibres més que res. Jo'ls odio. Jo t'amo.

CARLES RAHOLA.

Acostumemnos á viure ab vida propia, prescindint de tot conhort y encoratjament humá: aixis formamnos sols esdevindrem forts.

Les Caixes d'estalvi

(ESTUDI SOCIAL-ECONÒMIC)

II.

Exposada en nostre capítol I la situació actual de l'obrer, veiem en que consisteix la bella institució que pot redimir-lo.

¿Qué son les Caixes de estalvi? Mars candalosos ahont hi aflueixen els rius, riberes y regueres de l'economia social; plantades d'arbres feconds que guarden *pomes* per la set als obrers que'ls han cuidat y regat ab l'aigua de la previsió; graners abundants ahont hi porten sos grans de blat, els individus que comprenen que á l'avenir hi trovarán sacs plens de plata; acumulacions de petites quantitats que soles no guanyen res y juntes se sumen y se multipliquen d'un modo considerable, gracies á la *mutualitat*, base principal d'aquestes Caixes.

Mil obrers, estalviant, millor dit, suprimint de sos gastos sobrers, de sos malgastos, una part prudencial, no conseguirán ailladament, cap d'ells, formar un petit capital; primer, porque'ls hi faltará la constancia en arreconar l'estalvi semanal ó mensual, que, associats, s'imposa cada hu, y según, porque sos estalvis separats no guanyarán cap redit. En cambi'ls mateixos obrers, lligats socialment ab llasos de mutualitat, aportarán nna semana y altre, un mes y dos y tres mesos, anys y mes anys, l'insignificant ralet, 25 centims, que en la massa comú guanyará també, com la suma important, el seu 4 % d'interés, despres el 6, mes endevant el 8 y un altre dia el 10 y mes, según sigui la col·locació que's dongui als fondos socials ó el negoci en que s'emplein. ¿Qué vol dir això? Que l'institució de les Caixes d'estalvi no solsament es convenient baix el punt de vista humanitari y altruista, si que son d'acceptar per les ventatjes economicas progresives que reporta en bé de tots la mutualitat.

Donant per sentat que les quantitats qu'ingressessin, deurien empleiar-se en valors del estat A ó B, ó en altres Deutes publicos ó industrials, que fossin recomanables ja pels seus aixecats interesos, ja per les garanties qu'adornessin al capital, valors que, en junt, produirían del 4 1/2 al 5 % net, tindriem que mil obrers que per terme mitx donguessin una pesseta per barba y cada mes, al cap del any somarien 12.000 pessetes. Imposades aquestes de la mateixa manera durant 15 anys, en la Caixa social hi trovariem la respectable soma de **258.960**, ó sigui mes d'un quart de milió, de pessetes. Això per demostrar les quantitats numeriques fauloses que alcansen les impositcions constants y els interesos acumulats.

Ydeya acabada dels progressos economicos y dels beneficis que s'obtenen per medi de la filantropica institució Caixes d'estalvi, la don la situació envejable de l'«Asociació de Dependents de Comers de l'Habana» que compta avuy dia ab 25.000 socis, que despres de 27 anys d'existencia acaba d'inaugurar un palau, de la

seva propietat, cual edifici está assegurat en 10 Companyies per 300.000 *pesos or*, ademes del mobiliari ab que compta, també assegurat en altres dos Companyies, per valor de 50.000 *pesos*, igualment d'*or*.

Una de les primeres condicions que requereixen les Caixes d'estalvi, es la d'inspirar confiança als seus associats. A fi de conseguir aqueixa confiança lo millor es que el seu radi d'acció sigui limitat á una comarca, en lloc d'estendre'l per tota la regió ó nació. Si en cada capital de les comarques naturals en que's divideix la nostra regió catalana, s'hi fundessin Caixes d'estalvi, sens dupte que aqueixes prosperarien, fent al transeurs d'alguns anys, la ditxa dels seus associats. Siguent comarcals, ja may succeiria que els Directors ó administradors—carrecs que'ls desempenyarien reconegudes personalitats del país, ja per llur posició, ja per llur honradés—presentessin al fi del semestre ó any comptes del *Gran Capitan*, que fan que les Societats no s'aixequin al nivell que desitjen els associats.

Ben organizada y consolidada aquí, á casa nostre, en aquesta terra ampordanesa que cantan els poetes y admiren els forasters; ben dirigida y ben administrada la filantropica institució que defensera y propaguem en aquestes ratlles, no solsament seria la guardiola del treballador, sino que á la caixa *La Previsió Ampurdanesa*, com podria anomenarse, hi depositarien llurs cabals els petits burgesos, com son el propietari, l'industrial, el comerciant, la classe mitja ó menestrala, y fins el mateix capitalista que viu dels interesos, puig que sabria que sos diners—ben segurs—al terme d'un periodo d'anys l'hi haurien reportat mes del sis per cent, tipo maxim á que poden aspirar els tenedors de paper de renta ó prestamistes, que deixen llurs riqueses materials sobre finques ó mitjansant diposits de mercaderies en garantia.

Confosos tots els diners aportats tan pel obrer com pels petits capitalistes, en el fondo comú de la Caixa d'estalvi, s'observaria que les sumes creixerien maravellosament, que'ls beneficis á repartir, proporcionalment á la quantia y temps de les impositcions, serien considerables. En un girant d'ulls, imperceptiblement, l'obrer es veuria ab un capital propi, capital que podria disfrutarlo á la plenitud de sa vida, que podria donarlo en dot á sa filla, que podria destinarlo á la redempció del servey militar de son fill, que podria deixar-lo en la mateixa Caixa, á fi de fruir una renda vitalicia, per lo menys igual á la que podria oferir qualsevol altre Societat, renta que serviria per allargar sa existencia, salvantlo de la desesperant miseria y apartantlo de l'indigencia, mare del vici y de la maldat.

Potenta ja la Caixa d'estalvi podria contratar assegurances sobre la vida, desenrotllant poc á poc ses diverses combinacions, que fan millonaries á les Societats que s'hi dedican.

Si quant acabem d'esposar no fos tret de la realitat; si de Caixes d'estalvi no n'existisin en lloc, se'ns podria titllar d'utopics. Mes no creyem que hi hagi qui vegi en nosaltres defensors idealistes d'una institució com fora la de *La Previsió Ampurdanesa*, tal com la combinariem.

Per molts i molts conceptes, doncs, que s'anirien succeint en la practica, es l'institució de les Caixes d'estalvi la mes hermosa pel obrer, la que mes fa que aquest treball ab goitg, abrigant la mes dolça de les esperances; l'esperansa de pagar reposar en sa vellesa ajudant encare á les cargues de sos fills, pujats ja ab mes instrucció, mes cultura, y fets uns factors de la moderna societat.

LL. VERGÉ; VILANOVA

(Acabará)

Treballém pera bastarnos sempre á nosaltres mateixos: cada nou compromís que contrayém es una anella que afegim á la cadena que'ns esclavisa

Els «Ex-libris» d'En Josep Montsalvatje

Es evident l'apatia am que son rebudes per part de la majoria dels figuerencs totes les manifestacions artistiques, que am mes ó menys frecuencia tenen lloch en nostra ciutat. Aquí hon la vida material progressa sensiblement, la vida espiritual tan ó mes important que la primera, resta ensopida. Aquí, prou ens preocupem de fer noves i flamantes gavies per homes i escorxadors, imitació torretes de Vallearca, empró ningú s'ha cuidat de aprofitar les ocasions que no han mancat, de formar un museo de belies-arts ó antiguetats. Els actes de cultura am quelcom d'espectacle «exposicions de fotografies, Festa de la Bellesa, etc» han tingut la virtut d'excitar l'interés del públic el temps que l'han divertit; empró els esforços individuals, metodies, conscients, qu' han donat per resultat la formació de col·leccions particulars curiosissimes, no tan sols han sigut desconeguts per el públic sino que quant l'etzar ha volgut qu' es venguessin, ningú s'ha preocupat de si es podrien adquirir per convertir-les mes tard en museo municipal, qu'encara que modest, fóra una proba de qu'els figuerencs ens preocupem de quelcom mes que d'estalviar diners.

Proba de lo dit: les dos col·leccions qu'en poc temps han desaparegut de Figueras. La de Don Eduard Fabre, notabilísima de cuadros i objectes d'art, alabada i coneguda fora d'aquí i avui dispersa per Europa, i la de Don Romuald d'Alfaras, col·lecció d'antiguetats, adquirida fa poc temps per la Junta Municipal de Museos de Barcelona.

Creiem un deure de tot bon figuerenc, donar a conèixer les obres d'Art que isolades ó en forma de col·leccions resten encara entre nosaltres. N'es una d'elles l'important col·lecció d'Ex-libris de Don Josep Montsalvatje; es una proba de lo que pot la voluntat d'un home posada al servei de son bon gust i amor per les coses belles i representa un esforç considerable que mai prou alabariem i que mereix no restar desconegut per nostre públic.

Abans de començar á descriure á grans linies la col·lecció d'en Montsalvatje, donarem una breu noticia de lo que son els Ex-libris.

La locució ex-libris enmanllevada del llatí i seguida de un nom, expressa qu'el llibre que l'ostenta forma part de la col·lecció de llibres pertanyent á la persona ó entitat d'aital nom. Modernament s'ha extés el nom d'ex-libris á tot rétol, signe ó marca aplicats á un llibre per donar-ne á conèixer el propietari, tant si aquest signe es fet á mà, directament aplicat al llibre, com si revesteix la forma d'etiqueta adherida á la encuadernació, com son usualment.

L'ex-libris modern, si be moltes vegades ha perdut aquell caracter especialíssim que traslluía á sa sola visió els gustos, caracter ó nom del possessor, no obstant s'ha encaminat vers els dominis de l'Art. La senzilla marca tipogràfica ó el blassó grollerament dibuixat han fet lloch á veritables obres artistiques qu'encara que no'ns mostrin á son possessor, ens fan conèixer el genit de l'artista que les concebí.

L'ex-libris modern s'ha extés universalment i avui tots els artistes de mes renom del mon enter, se veuen sollicitats per dibuixar-ne, creant excelents maravelles, que no's produeixen inutilment per la cultura dels pobles i no manquen persones que am llurs cábals i bon gust en formen col·leccions com la que ha motivat aquestes ratlles.

La col·lecció d'ex-libris d'en Josep Montsalvatje es una de les mes importants de Catalunya i conté més de 6.000 exemplars. Síguins permés parlar en primer terme dels ex-libris particulars ó marques de biblioteca del Sr. Montsalvatje. Per sí sols constitueixen una veritable delectació per la gent de bon gust.

Crida l'atenció en primer terme el d'En B. Herodx de Leipzig, es una aigua-fort d'un gust exquisit; en sa part superior un castell enasprat s'aixeca majestuós sobre un pic selvatje, té per fondo una vista panoràmica amb aquell ambient de grandiositat que sols concixen el alemanys. Abaix un *panneau* rialler plé d'ondines, solidament dibuixat, produeix una nota de vida, admirable.

De la coneguda ex-librista Na Mathilde Ade de Muncheu, n'es el que representa una escena del Parsifal: dintre sa sobrietat es d'una puresa de linies perfecte.

El de Na Else Baeske d'Hamburg que representa uns monts selvatjes voltats de boires i neus perpetues (glosa del nom del possessor) es dibuixat amb una vigorositat masele i elegant á la vegada.

Pertencix á la serie «macabre» el gravat amb un box artistic antic el qui per sí sol constitueix una veritable curiositat. Representa la marxa inexorable del Temps, am la Mort vencedora de tots els Poders. Aquest ex-libris está tirat sobre paper antic i es una joia bibliofila.

Entre'ls ex-libris catalans el fet per En Alexandre de Riquer, l'elegant dibuixant-poeta, es una proba més del seu bon gust. Aquella aigua-fort corrette, tirada á dos tintes es digna de posars al costat de les mellors que á l'extranger es tiren.

El d'En Triadó representa, en primer terme una dona llegint al costat d'una balustrada; al fons la vista panoràmica de la vila de Olot, (d'ahon n'es fill el possessor). Aquest poble ex-libris es una de les belles obres d'en Triadó que n'ha fet dels ex-libris catalans un monument de nostra cultura.

El d'En J. Renart, pertencix als patriòtics. Porta per lema els versos de mossen Collell «Poble que mereix ser lliure, si no li donen s'ho pren» Es tractat am molt barbo i resulta mol decoratiu.

Els d'en Aubert i T. Roca de Barcelona ben poc interès presenten desde'l punt de vista artistic; sols serveixen per demostrar que Don Josep Montsalvatje no ha regatejat á cap artista la seva cooperació per fer Art.

(Continuará.)

¿No haveu sentit mai quan os domina una emoció trista, passarvos quelcóm desconegut per la gola? Es una glopada de llagrimes que rebutjades pels ulls, retornen á l'anima.

Petrogenesis C. Doelter

L'interior de la Terra i el Vulcanisme

En va s'han preocupat fins avuy'ls Astrònoms, geòlegs i físichs per resoldre el problema sobre la naturalesa de les entranyes de la terra. Tant la divisió de les substàncies com les relacions de temperatura, ens son conegudes per hipotesi. Justament es d'especial interès per la geologia l'estudi dels descensos de temperatura i solzament cuant possehirem datos mellors que'ls actuals, estarém en situació de donar un judici afirmatiu sobre l'estat d'agregació de les capes profundes. No es aquí certament el lloc per tractar extensament l'escala de profunditats geotermiques. Se pot dir tant, que es esser temerari'l representar una graduació de profunditats de 33 m. i calcular per extrapolació la temperatura del interior de la terra basant-se en les observacions relativament poc ordenades i variables i que arriben sols á 2000 metres. Es molt probable que l'escala de profunditat gradual es certa per les capes superficials i que l'aument de temperatura s'efectúa fortament en les capes internes.

Es d'aplaudir que s'hagin multiplicat les opinions, a voltes exagerades, haventse per exemple Estübel decidit també á parlar contra l'insuficiencia de l'escala gradual geotermique de profunditats, acceptant am rahó una doble graduació, l'una per les capes superficials, l'altre per les capes internes; essent encare millor l'

acceptar varis radis (1). Quan se tracta de 15 á 50 Klmts.; en profunditats superiors probablement tindriem una escala que seria tres ó cinc vegades superior a la fins avui observada; d'aquí que la temperatura de fusió pugui començar als 80 Km.; encare que lo més probable es que no comenci fins als 200 Km. Tenint en compte l'aument del punt de fusió per la profunditat seria facil que aquests números haguessen d'aumentarse. (2) Desgraciadament falten aquí datos segurs.

Aument del punt de fusió per la pressió.—Els cossos que se dilaten per la fusió augmenten per la pressió, llur punt de fusió. Barus ha demostrat experimentalment qu'en les Diabas el punt de fusió augmenta en 0.025° per atmosfera. A 10.000. Atm. de pressió lo que representa una capa de 37.500 m. el punt de fusió d'aquesta pedra seria 1100° 250°. Aquesta conclusió no es rigorosament exacta, car la temperatura no augmenta am la mateixa proporció que l'aument de pressió; el punt de fusió donat es segons lo dit notablement mes elevat al veritable.

G. Tammann (3) ha demostrat am experiencies efectuades am distintes substàncies facilment fusionables, que l'aument del punt de fusió s'atura aviat. No's coneix la curva de fusió del silicat osmentat qu'ens dona la dependencia entre el punt de fusió i la temperatura; no obstant sabem que dita curva te de correr molt accidentada.

P. BOSCH i BOSCH (traductor).

(Continuará)

¿Sabeu perque tantes preguntes se'ns queden á flor de llavis i tantes respostes les donem sols ab els ulls? Perque lo que aleshores voldriam expressar, son veus del esperit que la paraula material profanaria.

Jovent sarauiste

—¡Qué llarga qu'ha sigut la semana! Sis dies treballant del mati al vespre i encare una estona d'avui! La sort que un se distreu am la feina, que si no.... Pro ja hem arribat a la festa! ¡ah *salau!*

Axis va monologant l'hereu Ribugada, un diumenje havent-dinat, en front del mirall de la seva cambra mentras acaba de mudar-se.

Q ualsevol que li vejes col·locarse'l barret, no podria menys d'esclamar: ¡Mares! ¡amagueu les noies!

Sigui per la creensa qu'ell te d'axó, o per la natural alegria del desitjat descans, el certus es que quant en

(1) Vegi-s la obra d'en Buncker, i la literatura de la Geofísica d'en Gunther.

(2) C. Doelter. Zur. Physik der Vulkanismus. Wien. Akad. 1903 - 112 - 981

(3) Phil. Mag. V. 35, 173. (1893).

(3) Kristallisieren und Schmelzen 1903 S, 184 f.f.

Ribugada surt al carrer la seva cara esclata de satisfacció.

Y com hi ha mon que no se li pod negar que al capdevall ha sortit am la seva. La manera de portar la capa arregossada d'un costat d'unt del braç, ensenyant les llampantes gires, vos faria creure que'l noi Ribugada ha crescut al escalf d'Andalusia y no en terres ventejades per la tramontana.

Trico, trico, amb un purás a la boca bra'l-lant a tota maquina, arriba ane'l domicili de «La Concordia»; societat *juvenil*, segons el lletrero de la porta, el qual constituïx una de les poques lectures semmanals de l'hercu Ribugada i dels joves del seu taranná que's deuen veure per els salons d'aquella casa.

Malgrat esser en ple hivern, la tarda es esplendida; el soleiat paisatge enamora.

Cal, doncs, tota una vocació, en qui ha passat la semana empresonat en el taller, pera enquibir-se entre les quatre parets del café de «La Concordia». No obstant, al entrar-hi en Ribugada no sab aont ficarse de tanta gent. Es planta, i dirijex una mirada estratégica al conjunt de les taules aont els de la *juvenil* saborejen el Moka boi fullejant les quaranta vuit.

—¡Agafeulo!—ja li criden d'un cantó de la sala com sollicitant la seva companyia.

Pro desde una porta del saló de billar una veu no menys adicia a la seva persona tambe l'invita.

—¡Apa Manolo! que se l'espera.

Conflicto entre dos deberes.

—¿El billar o la manilla?—pensaba en Ribugada.

Tal vegada la térbola fumarola del café el sugestiona i es dirijex cap a la taula d'aont en Mingo, l'inseparable de la colla, l'havia cridat.

Dessebrassat ja de la capa, en Ribugada s'asseu entre sos companys de *trueno*. Despres d'haver-se refregat les mans, pega un senyor patac a l'esquena del company que te al costat.

—¡No piquem!—crida l'atropellat recargolant-li un renec d'aquells que fan tronar i ploure.

—Au! que'ns pagareu el café—diu en Mingo agafant les cartes qu'estones ha son amanides.

—Y doncs qué!—respon en Ribugada picant l'ullet al mosso que amatent a la seva presencia ja li servia la pisa pel veure.

El de les cartes, senyalant a cada un dels quatre que son a la taula, pronuncia les sacramentals paraules:

—Oros, copes, espases i.....

—¡Aturat! ¡Rellam de Deu!—interromp en Ribugada.—A veure si encare no tindré el *deber* de pendre café am repós!

Tres o quatre taules mes avall s'ha armat una cridoria infernal. Es comenta una jugada. Un dels contrincats está fora de si; i els altres criden tant o mes que'ell provant de convence-l.

—Jo nomes tinc as i rei, i haig de sortir de copa!

—No te'n pods anar de l'as perque aquí falla!

—Havies de jugar el basto!

.....
Ja han arrencat el primer vals quant tot el gros de

la colla de'n Ribugada fa la seva entrada triomfal en el saló de ball picant de peus al compás de la musica.

De entre les rengleres de noies del voltant se senten algunes esclamacions:

—¡Ja son aquí!

—¡Mira-te-'ls!

Han entrat a sarau per no moure-se'n fins acabat, sensa pairar-se d'un sol ball ni dexar un sol moment de festejar a les noies, aquesta vui, aquesta no vui.

***

La taberna de cà la Garbosa, que, malgrat les seves pretensions aristocratiques, no passa d'esser una taberna com qualsevol altre, es el lloc aon despres del ball se dexa caure la colla de'n Ribugada a fer el vermut de precepte.

En aquella hora de la tarda, ja completament fose, els vidres esmerilats de la taberna escampen enllà del ample carrer una resplandor intensa; i els bebedors, com papellones, de tard o d'hora van a raure de cares a les ventalles.

Ha estat en va que un pintor de nomenada en la població, el célebre Manasses (sens rival en l'art de la xarrola) poses tota la seva inspiració (que mai n'hi manca) en cercar pera la taberna un nom de ressonancia. Els vianants, pro llejexen en el frontis unes grosses l'etres am refillets que pujen i baxen: *El Orbe*. Ni que s'haguessin juramentat en guardar-ne secret, la genial concepció de'n Manasses hauria quedat mes ignorada; tot-hom a cà la Garbosa va i a cà la Garbosa ve. Lo qual, si val a dir la veritat, es justicia que'l public fa a la mestresa de la casa.

Quant la colla de'n Ribugada está constituïda en funcions, cel-lebrant la festa, la broma, es obligatoria: axis es, que, quant se troven reunits en una de les quatre taules d'*El Orbe*, cal tota l'autoritat de la Garbosa pera evitar una trencadissa general.

En Ribugada, com de dret i de fet li correspon, es el que inicia la dispersió.

—Noia! ¿Quan val el meu gasto? diu, fent dringar un duro.

L'un y l'tre van despedint-se am la frase:

—Fins despres.

***

Y efectivament, al cap d'una hora i mitja, la porta de la *Juvenil*, engulex per segona vegada al dia, la flor i nata del jovent sarauista de la vila, entre'l quin la colla de'n Ribugada ocupa lloc preeminent.

Els balls de la nit de la «Concordia» son talment balls d'etiqueta. El *Reglamento* de la Societat, en un dels tres cents i pico d'articles, detallant els *deberes* de los *señores socios*, prohibex, d'una manera clara i terminant, que a les nits s'entri cobert en el sagrat lloc. Fins el conserje que ostenta botonadura de llautó imitat a or fi, pren cert caient de gravetat, amunt i avall de la sala. Els musics, fan sentir les americanes mes gronxantes i voluptuosas del seu mai prou alabat repartori; diriau que tenen tractes amb els amos de l'infern.

Els companys d'en Ribugada, i en Ribugada mateix, no se senten tan axalabrats com a la tarda; uns, pod

ser, perquè presenten l'acabament de la festa i una lleujera recansa els hi enterbolex l'alegria, i altres ja sia per un mal dissimulat sospir o per una mirada enternidora que s'els hi han entrevessat al cor.

Queicom d'axó hi deu haver, puig que haven acabat el sarau, arribada l'hora d'actuar de perdularis anant a fer el volt pels carrers, una mateixa frisansa se manifesta en tots o casi tots. Uns proven de cantar una canço, altres, afinen la veu. Dura una estona que'l carrer per ont ells passen sembla invadit per una colonia de Sant Boi.—A pa; n'hem de cantar una. Pro no hi ha medi de posar-se d'acord. Cada-u canta lo que que vol i com vol; fins que'n Ribugada, interposant la seva autoritat, logra, que, si no canten tots a compas al menys cantin la mateixa canço.

*Una nocha que d'amores yo soñé
baco un sielo da colores palpitar.*

Despres el cant pren una tristesa desesperadora:

*Llorart, solo llorart
esta es mi suerte
y en brazos de la muerte
seré felis.*

Y aquells planys de la colla de'n Ribugada van perdent-se enllá del carrer entre'l misteri de la nit.....

Mes l'andemá mati a les sis tot Deu es a la feina i en Ribugada fa voleiar el martell encara mes airosament que les gires de la seva capa.

JOSEP BARÓ.

Faules d'en Lafontaine

Traduides per JOAN MURTRA

El Lleó esdevingut vell

El lleó, un dia espant de la boscuria, plorant xacrós, d'anys plé, l'perdut brahó, fou víctima a la fi d'ignoble furia:

Desconeixent en ell al brau senyó, creientse forts devant de sa velluria, sos subdits l'atacaren sense pó.

Un raig de cosses el cavall li pega; l'ataca'l llop ab forta dentellada i'l tomba'l bou furiós d'una banyada.

Ja no bramula; masegat, gemega l'infortunat lleó, esperant la fi de son ben trist destí,

qüant arribá a son antre al ase mira ansiós de maltracti'l, roi, ab mes ira:

¡Oh!, ta vilesa aumenta na disort, li diu l'adolorit lleó; sufrí

tos cops covards es rebre doble mort.

Paraules de Sócrates

Se feu edificar un nou hostatje Sócrates, savi filosof, un dia: els interiors trová la majoria indignes del ilustre personatge; el frontis alguns altres censuraren, i en bloc compacte i fort, tots de perfecte acord, petits tots els departaments trovaren. «¡Quina casa!» esclamaren indignats; i'ls amics tot d'un cop escassejaren. «Vulga'l cel que de veres amistats ma casa, digué'l savi, aixis petita, d'omplenar s'acabi.»

Tenia'l savi filosof rahó, trovant péls vers amics molt grand sa llar: per tot arreu se sent: amic vos so; pró desgraciat, qui hi arriba a confiar.

Tothom adopta'l nom:
Del fet ne fuig tothom.

El Lleó, la Badella, la Cabra i'l Moltó

Ab un soperb lleó, senyó de cert veinat, la badella la cabra i'l gras moltó de béns, se diu, que feren societat. Un cervo hermós la cabra apresada un dia ella amatenta a sos companys l'envia. Tingueren per aquet motiu reunió. El lleó, que seriós els presidia, tantes parts fetes com reunits hi havia, ab gest de protectó, els arengá de la següent manera: «Jo cree, companys, que a mi, com a senyó, (n'es prova de que ho soc mon nom lleó) me correspón en tot la part primera. Pél dret qu'hi ting pertoca'm la segona, es di, pél dret que'm don el se'l mes fort. En qüant a la tercera, la vull també, puig mon brahó m'abona. Y'l que intenti tocar la part darrera caurá a mes plantes per mes urpes mort.

LAFONTAINE.

Nota del Traductor

Avui es el lleó menys incivil; perduda sa feudal sobirania sols cobra les tres part com feia un dia, i fins del reste'n deixa'l mitj per mil.

Una nova industria

L'alcofol i la seva producció

Es aquest producte, un dels que te mes aplicacions i mes variades; sols basta estudiar les seves propietats,

per les quals l'usen tots els laboratoris. La Medicina i la Farmàcia també en gasten, aixís com una infinidat d'industries, lo qual fa que sia un producte de gran consum.

Tan la primitiva manera d'obtenirlo, com les diferents matèries d'ont surt l'alcofol, són coses tan vulgars que ningú les ignora, però si n'hi ha algunes que, segurament per la novetat, causaràn sorpresa al qui llegeixi aquestes notes, com també poden despertar gran interès, doncs són estudis qu'obren pas a una nova indústria, que després d'estudiada, sembla te de donar grans resultats pràctics, tinguent en compte el poc preu de la primera matèria, i el gran consum i preu del alcofol.

Mr. A Classeu, professor de l'Escola Superior Tècnica d'Aix-la-Chapelle, es el qu'ha fet molts i detinguts estudis, sobre aquesta producció, amb resultats molt satisfactoris, utilisant com a primera matèria, les despulles de les fàbriques d'aserrar fusta (serradures). Per la quantitat de sucre que les mateixes contenen, ha buscat un mètode per ferles fermentar, com fermenten totes les substàncies que tenen sucre.

Per obtenir aquest resultat, es precis tractar les serradures primerament per el gas sulfurós a una temperatura moderada, i aixís queden lliures de tot lo que pogués impedir dita fermentació. Aquesta operació's fa dintre d'una caldera de ferro, forrada interiorment de plom, de forma cilíndrica, amb moviment de rotació sobre el seu fusell, pera que s'barreiji bé l'seu contingut. Ademés té dos cubertes, de ferro també, per la calefacció per el vapor i un gros forat amb un tap hermetic per posar la primera matèria, que són les serradures ab una tercera part del seu pes d'una solució de gas sulfurós.

El vapor que passa entre les dos cubertes, posa a la caldera a uns 175 graus mentres aquesta va donant voltes, poc á poc.

El gas sulfurós de la solució ab aquest augment de temperatura's despren de l'aigua i ompla totalment la caldera, obrant químicament sobre la celulosa de les serradures, transformantla en sucre, apte pera la fermentació.

La operació dura 3 hores i la pressió á l'interior de la caldera s'manté a uns 7 Kgs. per centímetre quadrat. Acabat aixó, el gas sulfurós i el vapor surten per un tubo i van á un diposit tancat ont s'hi recull un 75 ó 80 per 100 de gas que s'pot aprofitar per medi d'un altre operació. Es deixa refredar, la caldera's destapa y's vuída el contingut, qu'es una cosa com café molt, per l'aspecte, i es la substància que conté les fibres de la fusta, la celulosa convertida en sucre, i altres productes, deguts á l'acció de l'ácit i el calor sobre la fusta.

Els distints aparatos que venen després d'aquest, són uns pera aislar el sucre de les altres substàncies, y consisteixen en uns diposits units entre sí per tubos i vàlvulas, i una bomba pera poguer fer passar de l'una a l'altre les substàncies que's tracta d'aislar.

La solució que surt d'aquest aparato passa primerament per un altre de neutralisació i per últim va a dintre d'un diposit de fermentació.

Aquesta comença al poc rato i quan ella es acabada, el producte passa a dins d'un alambic pera sa destil·lació.

Ab aquest procediment s'han obtingut 225 litres d'alcofol brut, ó 110 d'alcofol absolut, d'una tonclada de serradures.

La extracció de l'alcofol de les serradures presenta doncs un gran interès, baix distints punts de vista.

En efecte, fins avui, la fabricació de l'alcofol de celulosa no era pas una cosa pràctica.

S'estudiava solsament i se sabia que, com el midó, la celulosa pot transformarse en glucosa per l'acció perllongada d'ácits concentrats. Aixó no era mes qu'una curiositat científica de laboratori; l'indústria no s'en aprofitava.

S'habien arribat a fer ensaigs ab l'ácit clorídric concentrat, ab resultats bastant pràctics; però'l procediment de Mr. Classeu sembla es el destinat a resoldre aquest problema.

De tots modos el fet de poguer aprofitar les serradures, que tenen poc preu, es molt important, siguent els treballs fets per Mr. Classeu un gran progrés tecnologic i economic, al mateix temps qu'un gran pas dintre la producció de l'alcofol industrial.

E. SOLER BOFILL.

Les belles arts á Grecia

(Conferencia donada per D. Lluís Pérez Cruzado á la «Joventut Artística Figuerenca», el dia 30 de Janer prop passat.)

Nosaltres no hi creiem en la conveniència de les mentides «*ad majorem Dei gloria*»

Aixó vol dir que no podem deixar de consignar que si be la conferencia, á que'ns referim, fou brillant per lo que toca al conferenciant, fou *mate*, per lo que respecta al auditori.

Ja s'hi traslluia en el plany ab que va començar el Senyor Pérez la seva tasca, un deix, ben merescut, de fuetada pels que, deixantlo isolat, desmentien ses continues prédiques en pro del escampament de la cultura.

Será tant vergonyós com se valgui; p.o es vritat, i cal dirho. Malgrat la ressenya feta á «El Ampurdanés» per en Soler, es va començar la conferencia, sens esser el public *numeroso* ni *escogido*, en el sentit en que sembla presa aqueixa darrera paraula. L'auditori es componia, escassament, de 50 persones, joves en sa inmensa majoria. Algunes senyorctes i senyores; menos d'una dotzena. De lo que se'n diu *escogido*, sols hi vejerem á un senyor representant del exèrcit, i al nostre bon amic D. Salvador Bosch, qui representava una pila d'entitats.

Com á excusa de la poca concorència, es retreu el mal temps. Vritat es que feya una nit dolenta; pro no es menys, qu'en altres pitjors hi han hagut empentes pera fruir les porqueries de «El arte de ser bonita».

No hi ha que cercar paliatius. El nostre públic, malgrat nomenada de lo contrari, no es aficionat á la cultura.

Tothom pot recordar la conferencia de D. Joan M.ª Bofill al Teatre; les de D. Lluís M. Jordi al «Menestral», els concerts Pitxot-Gay i altres, i comparar la concorrencia á dits actes ab la que ha anat á veurer «Los dos pilletes».

¿Vol dir aixó qu'hem de desserganvarnos i desistir de nostra empresa?

Mol al contrari. Ens hi hem de posar ab mes dalit; ab doble afany. Sense desmanyar, hem de seguir la campanya començada, propinant, poc á poc, injeccions de *culturina* en l'anémic cos intel·lectual de Figueres.

Y passem, ara, á ressenyar la conferencia.

El tema escullit per el Sr. Pérez es hermos, i pera esser desenvolupat am amplitut es necesiten dotzenes de conferencies. El conferenciant doná sols una noticia general, mo't lleugera, de lo que foren les belles arts á Grecia.

Començá recordant, ab tristor, el fracás de la «Extensió Universitaria» que va fer el seu debut ab mol soroll á nostra ciutat, i recomaná als joves que no desmayessin, puig d'ells seria la victoria, si seguien, coratjosos, pel camí emprés.

Explicá l'origen del poble grec i sa manera d'esser, esmentant la influencia que tenia en la civilisació europea. Parlá d'Enporium y Rodes, antigues colonies gregues, convertides, per l'etjar dels sig'les, en riallers vil·les catalanes.

Entrant en l'estudi de l'Arquitectura grega, fa ressenya dels diferents estils, citant exemples, detinguentse especialment en el sigle nomenat de Pericles, i en la construcció del Partenon.

Passa á parlar de l'Esculptura, Pintura i Música, que va resumir ab poques paraules, regoneguent que, per llur importancia, requerien ser estudiades ab mes deteniment.

Y ab noves paraules d'encoratjament, dedicades als joves organitzadors, doná per acabada sa tasca, que fou molt aplaudida.

NOVES

Hem tingut la sort de que's representessin, darrerament, al nostre teatre «Los dos pilletes» i «Los niños del hospicio», qu'en conjunt formen 15 actes, en els quins hi moren una pila de persones. Hi han hagut uns plens d'aquells qu'engreixen la taquilla.

Al veurels, no podiem menys de recordar uns altres buids; els de la companyia Tutau, i els dels concerts Pitxot, entre molts.

Han retornat la visita que TREVALL va felshi, els periodics següents:

Además dels que's publiquen á n'aqueixa Ciutat, *Pagesia Catalana* i *Lo Geronés* de Girona; *Metralla* i *La Revolta* de Barcelona; *La Crónica* de Palafrugell; *El Programa* de San Feliu de Guixols; *Vida Intel·lectual* de Madrid; *Vida Olotina* i *El Ateneo* de Olot; *L'Apat* de San Sadurn de Noya; *Democracia* i *Costa de Ponent* de Vilanova i Geltrú; *Gent Nova* de Badalona; *Vida Llevantina* de Canet de Mar, i *El Rossinyol* i *Foment* de Reus.

Tots ells resten á la Biblioteca de la «Joventut Artística» á la disposició dels socis.

Es molt notable, i el recomaném als llegidors *Vida Intel·lectual*, revista mensual madrilenya.

Vegis el sumari del darrer nombre:

«La escuela romántica en Francia, por J. Brandes.—*El paquebot*, cuento, por Joao da Camara.—Cultura catalana, por B. Santos Vall.—Inconvenientes y ventajas de la ironía, por R. Doumic.—EN PORTUGAL: Bajo la dictadura, Instrucción pública, Principio de la temporada teatral, *Judas*, drama de Augusto Lacerda, Don Juan de la Cámara, Libros nuevos, por J. de Tavares. Autobiografía de Herbert Spencer (continuación), por J. Land.—Los maestros del humorismo: Grandville.»

Com ja anunciavem en nostre primer nombre, ah sortit *Cultura Escolar*, periodic decenal, que publiquen uns quants estudiants de Bachiller, del nostre Institut.

Creiem que ha vingut á omplir un buid, i jutjant pels dos primers nombres que s'han publicat, els redactors estan convençuts de la tasca que'ls hi está encomenada.

Un consell ens permetrém donarlos hi. Recordinse sempre de que son estudiants i de que son joves. Com á estudiants no deuen descuidarse de l'Institut (del que's pot dir molt), i com á joves, no deuen volguer exercir d'homes petits, defecte en que's cau ab molta facilitat.

A la «Joventut Artística» d'aquesta Ciutat s'obrirá, dintre poc, un curs de «Cultura física» qu'está organitzant una comissió composta dels senyors Eloi Pomés, Marius Llorens i P. Bosch i Bosch.

Els socis de l'esmentada entitat, que vulguin inscriures-hi, poden passar per la Secretaría, tots el dilluns á les nou de la nit, ahont s'els hi darán detalls.

Es casi segur que, entre altres festeigs menys importants, tindrà lloc per les properes fires i festes de maig, un «Concurs de lectura» i un de «sardanes i cobles».